

Inhoud

Inleiding	7
1. Surprise, surprise! VERBINDEN met Gods verrassende leiding	13
2. Over de drempel VERBINDEN met medemensen uit diverse culturen	31
3. Geef elkaar een voetje VERBINDEN door verschillen te overbruggen	49
4. Radicale navolging VOLGEN van Jezus vraagt moed	69
5. Een helende genadeduik VOLGEN van Jezus herstelt	85
6. Waarom niet? VOLGEN van Jezus ontwapent	103
7. Rennen, knielen en weer opstaan VRUCHT DRAGEN door overgave aan de heilige Geest	121
8. De vreugdevolle weg van gebrokenheid VRUCHT DRAGEN als het leven pijn doet	139
9. Goed voorbeeld doet goed volgen VRUCHT DRAGEN als inclusieve kerk	157
Dankwoord	173
Bibliografie	175

Inleiding

‘Eenheid in verscheidenheid!’ is een wijdverbreid verlangen in onze samenleving, kerken en persoonlijke levens. Eenmaal geconfronteerd met de realiteit merken wij echter dat de toepassing van dit credo verre van eenvoudig is. De focus verschuift al snel naar vragen die we zo graag éérs beantwoord zouden zien, voordat we ons daadwerkelijk met elkaar verbinden: ‘Hoe kunnen we afbakenen *waarin* we één zijn? Waar leggen we precies de *grens* die écht niet mag worden gepasseerd? En bevinden we ons niet al gauw op een *hellend vlak*?’ Voordat we er erg in hebben, slaat de intentie om alle ruimte te geven aan Gods veelkleurigheid om in discussie en verwijt. Zo verdwijnt de wens dat die ander zich écht welkom weet in ons leven en onze kerk naar de achtergrond. Bereidwillige harten sluiten zich voor elkaar en ook voor Hém.

Polarisatie is overal

De polarisatie in onze tijd lijkt eindeloos. Denk aan verwijten in coronatijd, waarbij termen als ‘complotdenkers’, ‘wappies’, ‘vaccingelovigen’ en ‘angsthazen’ over en weer vliegen – ook onder christenen ... Of neem de politieke versnippering tot een steeds breder scala aan partijen, waarbij afsplitsingen inmiddels aan de orde van de dag zijn. Ook onderlinge beschuldigingen, over het slinks produceren of naïef volgen van ‘nepnieuws’, voeden wantrouwen en scheppen afstand. Om nog maar te zwijgen van uitgesproken oordelen over racisme, omgang met ethische dilemma’s en gapende kloven tussen oud en jong, rijk en arm, vrouw en man, homo en hetero. De gedachte dat we overal wat van moeten vinden, het opduiken van wéér een gevoelige discussie – op *social media* of in *real life* – vermoeit en verlamt ons. Hoe vinden we hierin, letterlijk in hemelsnaam, een uitweg?

Een verrassende ontmoeting als wegwijzer

Een eeuwenoude bijbelse geschiedenis wijst ons hierin een weg. De auteur Lucas, die naast zijn evangelie ook Handelingen schreef, neemt ons bij de hand. Zijn reconstructie van belangwekkende gebeurtenissen in zijn tijd roept herkenning op. Na de uitstorting van de heilige Geest in Handelingen 2 treffen we een kerk aan die mensen kan samenbinden op een nooit eerder vertoonde wijze, maar die óók ruzie maakt. Apostolische leiders inspireren én maken brokken. De keuze voor een veilige weg – om samen te klitten en het goede nieuws te bewaren in de ‘Jeruzalemse bubbel’ is invoelbaar. Intern schuurt het al genoeg. Totdat ... de heilige Geest anders besluit! In Handelingen 8 zien we hoe Hij leiders en volgelingen uit hun vertrouwde omgeving drijft. De Geest zoekt de grenzen niet alleen op, maar doorbreekt ze op een manier die grote beroering brengt in samenleving én kerk, in groepen én in persoonlijke levens.

Vanuit Handelingen 8:26-40 lopen we in dit boek samen op met Filippus. Nadat hij in Samaria massa's mensen heeft gezegend, spoort een engel hem aan tot het avontuur van zijn leven! Als de heilige Geest hem vervolgens leidt naar een stille woestijn, ontmoet hij hier, onder het oog van de Ene, een medereiziger. Deze ‘eunuch’ verschilt in werkelijk alles van Filippus: hij is een ‘buitenlander’; een man met een ingewikkelde seksuele status ten gevolge van genitale verminking en ook een topfunctionaris in eigen land, die in Israël echter met fronsende wenkbrauwen wordt begroet. De charismatische Filippus staat voor de uitdaging om aan te sluiten bij *zijn* levensreis en karakter. We gaan ontdekken dat hun korte vriendschap intenser, meer herstellend én vruchtvoller is dan zij ooit hadden kunnen dromen. Hun voorbeeld inspireert ons tot in de eenentwintigste eeuw om samen met hen én met Hem op te staan en hoopvol herstel te delen in een gebroken wereld!

Leeswijzer

Aan de hand van bovengenoemd verhaal bewandelen we samen met Filippus en de eunuch de weg die start bij het *verbinden*, leidt tot het

volgen van Jezus en uitmondt in het *vrucht dragen*. In elk van deze drie fasen passeren thema's die nog steeds uiterst actueel zijn.

In de eerste drie hoofdstukken van dit boek concentreren we ons op 'verbinden'. In hoofdstuk 1 ligt de focus op verbinding met Gods verrassende leiding, in hoofdstuk 2 op verbinding met medemensen uit diverse culturen en in hoofdstuk 3 bekijken we hoe we verbinding maken met degenen die verschillen in visie of leeftijd.

Het tweede deel, de hoofdstukken 4, 5 en 6, gaan over het 'volgen' van Jezus. In hoofdstuk 4 zien we dat het moed vraagt om Jezus te volgen, in hoofdstuk 5 dat het volgen van Jezus herstel brengt en in hoofdstuk 6 dat het leidt tot ontwapening in ons leven.

De laatste drie hoofdstukken bepalen ons bij 'vrucht dragen'. Hoofdstuk 7 daagt uit om ons over te geven aan de heilige Geest zodat zijn vrucht doorbreekt. Hoofdstuk 8 beschrijft hoe de Schepper door onze gebrokenheid heen vrucht verwezenlijkt. In het laatste hoofdstuk ontdekken we hoe we als kerk vrucht kunnen dragen, door een plaats te zijn van diversiteit, waar hoopvol herstel wordt ervaren.

De bijbelteksten in dit boek citeer ik uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). De vertaling van Handelingen 8:26-40 is van mijn eigen hand, maar wees gerust: mijn docent Grieks heeft het grondig gecheckt. Aan het einde van dit boek heb ik een beknopte literatuurlijst opgenomen voor wie zich verder wil verdiepen of benieuwd is uit welke bronnen ik heb geput.

Tijdens onze reis door dit boek passeren tal van voorbeelden en handvatten die ons helpen om de boodschap van 'verbinden', 'volgen' en 'vrucht dragen' toe te passen in ons dagelijks leven. Voordat we ieder hoofdstuk afsluiten met verwerkingsvragen (die je zowel persoonlijk als in groepen kunt behandelen), lees je een verhaal van een ervaringsdeskundige. Laat je daardoor extra bemoedigen en aanvuren om op te staan en uit te groeien tot een verbindende vruchtdrager!

Verbinden

Volgen

Vrucht dragen

Een engel van de Heer sprak tot Filippus: 'Sta op en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza. Deze is verlaten.'

HANDELINGEN 8:26

I. Surprise, surprise!

VERBINDEN met Gods verrassende leiding

‘Theologie gaat niet alleen over het begrijpen van de wereld; het gaat over het herstellen van de wereld.’ (Miroslav Volf)

Met het scheppen van de mens naar zijn beeld, heeft God in ieder van ons ook een verlangen naar avontuur gelegd. We willen ontdekken, nieuwe werelden verkennen, verrast worden. De Bijbel is gevuld met getuigenissen van gewone vrouwen en mannen die buitengewone uitdagingen aangaan. Niet eens omdat ze God door en door kennen of omdat Hij hun levensroute gedetailleerd voorzegt en uitstippelt. Integendeel: als wij aardelingen ook maar een glimp ontwaren van de bovennatuurlijke Vader, als we ook maar iets proeven van de hemelse liefde van Jezus, als we ergens de wind van de goddelijke Geest ervaren, dan kan dát ons al volop in beweging zetten. Op wonderlijke wijze ontstaat er in de ontmoeting met onze Maker een dynamiek waarin de voorspelbaarheid afneemt naarmate de vertrouwelijkheid met Hem groeit. Tot onze eigen verwondering vinden we onszelf terug op plaatsen die wij nooit hadden verwacht en gekozen. En Hij geniet. Samen met ons.

Maar laten we eerlijk zijn: zo gaat het niet altijd in ons christenleven. Soms kan het er in de kerk zelfs behoorlijk voorspelbaar aan toe gaan. Je bezoekt de zondagse bijeenkomsten en na afloop drink je, al dan niet met genoeg, de typische kerkkoffie met je vaste clubje. Je draait jaar in, jaar uit mee met dezelfde groep of kring waarin je zingt, bidt en deelt met heel fijne mensen. Zo nu en dan volg je een aangeprezen cursus, waarvan wordt beloofd dat deze jouw leven zal veranderen. Natuurlijkerwijs omring je je bij deze activiteiten al snel met degenen die op jou lijken; die in eenzelfde levensfase verkeren of die standpunten huldigen die jij ook onderschrijft. Seizoen na

seizoen dompel je je zo onder in de veiligheid van het vertrouwde. Heerlijk, zo heeft Jezus het bedoeld en aan ons beloofd! Of ... toch niet? Zo nu en dan zingt de vraag rond in je hoofd en in je hart: 'Is dit het? Zou er niet méér zijn?'

De gelegenheid bij uitstek waarbij ik personen met verrassende verhalen ontmoet is 'Alpha', een basiscursus over het christelijk geloof. Als ergens de voorspelbaarheid wordt doorbroken, is het wel hier. Wanneer tijdens de cursusavonden uiteenlopende mensen en wereldbeelden met elkaar verbonden worden aan 'het verhaal van Jezus', gaat mijn hart harder kloppen. Nooit zal ik vergeten wat een cursist (die ik hier 'Giovanni' zal noemen) vol passie deelde over de verbazingwekkende leiding van Jezus die hij dat afgelopen weekend had ervaren. Terwijl Giovanni in beschonken toestand de weg terugvond naar zijn auto, ontwaarde hij in de verte enkele politieagenten. Met zijn strafblad in herinnering voelde hij weinig voor een hernieuwde ontmoeting, maar zonder auto zou hij niet thuiskomen. Geënthousiasmeerd door het Alpha-onderwijs besloot Giovanni te bidden om een uitweg. 'Die popo's hadden niets door man, toen ik langs ze liep. Die Jezus heeft mij gewoon voorbij hun gebracht en ik reed met de auto terug naar mijn osso!' zo getuigde hij vol vuur. Als Alphaleiders keken we elkaar enigszins ongemakkelijk aan, terwijl de vragen bij ieder van ons intern rond zoemden: 'Kan de heilige Geest leiden via wegen die moreel gezien op z'n minst discutabel zijn? Probeerde Giovanni Hem voor zijn karretje te spannen? Óf had hij juist een authentieke liefdevolle genadige ervaring opgedaan met de Beschermers die hij beetje bij beetje begon te vertrouwen?' Het oordeel hierover behoorde niet aan ons als leiders, vonden we, en dus besloten we om vooral verder mee op te lopen. Met Jezus, met de Alphagroep, met Giovanni, met elkaar. *God works in mysterious ways!* Ben je klaar om méér van de Verrasser te ontdekken?

Wonderlijke wandelingen in Handelingen

Lucas beschrijft in zijn tweedelige verslag (in zowel het evangelie Lucas als het boek Handelingen) het samen oplopen van Geest en mens. Waar Hij waait, laait het vuur op en vinden er wonderlijke

wendingen plaats. In individuen én gemeenschappen. In ziel én lichaam. Op immaterieel én materieel gebied. In Handelingen 2 ontmoeten we een begeesterde, verbindende kerk die bruist in vele opzichten. Wonderen en buitengewone tekenen behoren hier tot de dagelijkse gang van zaken. Het geloofsonderwijs verandert levens tot in de diepste laag van de ziel. Hier oefent men onderling hemelse solidariteit door samen te leven en te delen. Het vieren van doop en avondmaal bepaalt hen dag aan dag bij de Bron van genade. Dit is een gemeenschap van leerlingen van Jezus die weliswaar niet perfect, maar wel écht is.

Beschreven wordt hoe deze volgelingen leven in ‘een geest van eenvoud en vol vreugde’. Wij denken bij ‘eenvoudige mensen’ vaak automatisch aan ‘simpele zielen’. Maar dat is niet wat deze groep kenmerkt. Er heerst aanstekelijke vreugde, doordat deze mensen éénvoudig zijn in plaats van *meervoudig*. Als je ‘meervoudig’ leeft, draag je op diverse plekken verschillende maskers. Bijvoorbeeld: als vriendin ben je altijd vrolijk, in de rol van echtgenote structureel bot en op je werk loop je er de kantjes af. Of: op het zaterdagse voetbalveld rolt de grofste taal over je tong, vergezeld door woeste tackles op kniehoogte, terwijl je op zondag vol passie een gebedsbediening vervult in het *ministry team*. Overal zien mensen andere kanten van je persoon, maar jou écht kennen doen ze niet. Niet voor niets gaat het Griekse woord voor ‘hypocrisie’ terug op ‘het spelen van toneel’. Ook in bijbelse tijden verlangde men naar authenticiteit en viel je met ‘toneelspel’ uiteindelijk door de mand: gemaskerd leven wordt vroeg of laat ont-maskerd. Geen wonder dat zich dagelijks nieuwe leerlingen aansluiten bij deze ‘eenvoudige club’. De integere gemeenschap die we ontmoeten in Handelingen verschuilt zich niet, maar staat – mét Jezus – op en verkrijgt de gunst van het hele volk. Een dergelijke revolutie van liefde was niet eerder vertoond!

Bewegen buiten de bubbel

Zoals dat vaak gaat op comfortabele warme plekken, sluiten zich ook in deze inspirerende Jeruzalemse ‘start-upkerk’ al snel de rijen. Waar aanvankelijk een gezonde balans zichtbaar is tussen *boven*,

buiten en binnen, vershuift het accent al snel naar de laatstgenoemde richting. Anders gezegd: de Jezusvolgers hebben het vooral héél fijn met *elkaar*! Of juist niet, want al in Handelingen 6 ontstaat er flinke herrie in de tent. Griekstaligen raken in de clinch met Arameessprekenden over de interne zorg en hierover ontstaat onderling verwijt en ontevredenheid. Zeven wijze Joodse mannen, onder wie Filippus, worden uitgekozen om een en ander in goede banen te leiden, in de Geest die ‘ons elkaar doet verstaan’.

Waar Lucas in Handelingen 1:8 nog vermeldt dat Jezus vlak vóór zijn hemelvaart aankondigt dat zijn leerlingen de kracht de heilige Geest van Hem zullen ‘getuigen in Jeruzalem, Judea en Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde’, lijkt een paar hoofdstukken later, in het hierboven genoemde hoofdstuk 6, dit liefdesproject al te stoppen bij de eerste halte. De groei van de gemeente gaat door, de aantallen gaan door het dak. Alle reden om de Heer te prijzen! En toch ... Is dit het? Zou er niet méér zijn dan het vergroten van de bubbel in Jeruzalem? Herken jij dat ook: dat samenleven zich zomaar kan ontwikkelen tot samenklonteren? De verbinding blijft beperkt tot de eigen groep. De voorspelbaarheid wint het van de verrassing, hoeveel waardevols er ook opbloeit binnen die eigen kring.

Wanneer ons opstaan zich dreigt te beperken tot (inmiddels) gebaande paden, is de Geest niet te beroerd om ons een zetje te geven. Zo grijpt Hij in het vervolg van Handelingen 6 en 7 een op zichzelf tragische gebeurtenis aan om de volgelingen van de Weg een nieuw pad te wijzen. Eén van de aangestelde zeven heren, Stefanus, betaalt met zijn leven voor zijn vrijmoedigheid: hij wordt gestenigd vanwege zijn geloof. In zijn laatste woorden legt de bezielde Stefanus de theologische fundering voor het hemelse plan dat in Handelingen daadwerkelijk zal worden uitgerold: vervuld van de heilige Geest onderwijst Stefanus vurig dat God niet gebonden is aan een heilig land of aan een prestigieuze tempel. Deze verkondigde vrijheid is dusdanig choquerend en bedreigend voor de religieuze elite, dat de stenen worden opgepakt én trefzeker gegooid. Na deze moord op Stefanus barst er nog diezelfde dag een ongekende vervolging los in Jeruzalem onder leiding van Paulus, zo

lezen we aan het begin van Handelingen 8. Welk gevolg heeft deze traumatische ervaring voor de kerk van Jezus? Met uitzondering van de apostelen begeven talloze ‘aanhangers van de Weg’ zich in nieuwe richtingen. Ze verspreiden zich over Judea, over Samaria, tot uiterst verre plekken aan toe. Vader, Zoon en Geest duwen de trein van de liefde diverse haltes verder. De urgentie van de boodschap van het evangelie is te groot om deze te behouden binnen de Jeruzalemse bubbel die eens zo veilig leek.

Het podium op

Een van de ‘verspreiders’ in Handelingen is Filippus. Als deel van het zevenkoppige leidersteam in Jeruzalem, aangesteld door de apostelen, blijkt hij een veelzijdig man. In Handelingen 6 stuurt hij de zorg voor armen en weduwen aan, terwijl hij zich twee hoofdstukken later ontpopt als een missionaire pionier en evangelist. In Handelingen 8:4-25, vlak voor de ontmoeting tussen Filippus en de Ethiopiër, wordt beschreven hoe Filippus uit zijn bekende omgeving wordt gedreven naar Samaria. Zijn optreden, waarbij genezingen plaatsvinden en onreine geesten onder luid geschreeuw bezet gebied verlaten, zorgt voor een uitbarsting van vreugde in de stad en omliggende dorpen. Het podium voor zijn boodschap is groots, wat moet hij hebben genoten van deze directe vruchten buiten het vertrouwde Jeruzalemse!

Deze ervaring op Samaritaanse bodem moet voor Filippus volkomen onverwacht zijn geweest. Er bestond namelijk nogal wat rivaliteit tussen Joden en Samaritanen. Lucas beschrijft in zijn evangelie, in 9:51-56, dat de Samaritanen zelfs Jezus niet wilden ontvangen, ‘omdat Jeruzalem het doel van zijn reis was’. Een dergelijke competitie is van alle tijden. Als Amsterdammer herken ik de spanning tussen stad en provincie maar al te zeer. De foto’s van het boerenprotest, waarbij de agrariërs hun kolossale voertuigen parkeerden op de Dam, zijn zowel iconisch als illustratief voor deze grote afstand. Daarbij gaapte er een nóg grotere kloof tussen Joden en Samaritanen op het religieuze vlak. De laatstgenoemden deden in Joodse ogen alles half-half. Hun afkomst was van origine dan wel

Joods, maar ze waren gemixt met andere volken. Deels deelden ze de Joodse Bijbel, deels ook niet. Mozes werd door de Samaritanen omarmd, de andere oudtestamentische profeten verworpen. Was voor Joden Jeruzalem het epicentrum, voor de Samaritanen was dit 'Gerizim', de heiligste van de bergen, wat zij onderbouwden met een andere theologie dan de Joodse. Waar Samaritanen meeliftten op de Grieks-Romeinse cultuur, probeerden de Joden 'hun rug recht te houden'. De onderlinge verhoudingen waren dusdanig dramatisch dat de voornaamste discussie onder de rabbijnen ging over het standpunt of Samaritanen moesten worden gezien en behandeld als 'hele heidenen' of als 'halve heidenen', als 'halfbloed' of als 'complete vreemdeling'. Verhalen over twijfelachtige Samaritanen deden de ronde en hoe vaker deze werden doorverteld, hoe grootser en meer opgeklopt ze werden. De onderlinge vijandigheid beperkte zich niet tot theoretische exercities, ook letterlijk werden de degens regelmatig gekruist. Te midden van talloze incidenten met wederzijds geweld springt een rapportage van de Romeins-Joodse geschiedschrijver Josephus in het oog. Hij maakt melding van een groep Samaritanen die de tempel in Jeruzalem verontreinigde, door daar tijdens een nachtelijk bezoek menselijke botten te droppen. Als represaille werd aan alle Samaritanen de toegang tot het Pascha in Jeruzalem ontzegd.

De Joods-Samaritaanse strijd doet mij sterk denken aan de kerkelijke verdeeldheid in Nederland. Niet voor niets luidt het gezegde: 'Eén Nederlander een dominee, twee Nederlanders een kerk, drie Nederlanders een kerkscheuring.' Wat stappen we vaak in de valkuil om over en weer te beoordelen wie er 'deugt' en wie niet. Wie 'zuiver' is als we haar of hem langs onze theologische meetlat leggen. Wij bepalen wel even wie er een échte volgeling van de Weg is, bijvoorbeeld aan de hand van de ('ware') doop, het bidden van een correct geformuleerd zondaarsgebed of het gestalte geven aan de juiste bijbelse samenlevingsvorm. Hierdoor ruiken we als het ware van verre al wie tot Jezus' selecte gezelschap behoort en vooral wie niet. Échte ontmoeting is overbodig, want 'we weten al hoe de ander in elkaar steekt'. Onze veroordelingen gooien we zo nu en dan over de kerke-